

Sıddık Korkmaz'ın Akademik Çalışmalarına Dair Bir Değerlendirme

Öz: Prof. Dr. Sıddık Korkmaz; araştırmacı yönüyle ve bilimsel çalışmalarıyla İslam Mezhepler Tarihçiliği açısından kayda değer bir yere sahiptir. Korkmaz, uzmanlık alanı olan İslam Mezhepleri Tarihi alanında Şiiilik, Alevilik, Mâtürîdîlik mezheplerine dair çalışmalarıyla çok yönlü bir bilim adamı olma vasfına sahiptir. Başta Şiiilik ve Mâtürîdîlik olmak üzere İslam Düşünce ekolleri diyebileceğim İslam Mezheplerine dair çalışmaları onu İslam Mezhepleri Tarihi alanında öne çıkarmış ve yeni yaklaşımlara kapı aralamıştır. Hasan Onat, Kur'an, Sünnet ve Müslümanların on dört asırlık birlikleri gibi ortak bir kaynağa sahip olan İslami ilimlerin her birinin sahih bilgiye ulaşmak konusunda disiplinler arası işbirliği içerisinde çalışması gerektiğini savunmuştur. O, İslam dünyasının terakkisini de kurumsallaşmış kadim İslam düşünce geleneklerinin yeniden yorumlanması gerektiği husus onun temel odak noktalarından birini oluşturur. Bilhassa Şiiilik alanında tarihsel sürecin açık bir şekilde ortaya konarak bilimsel açıdan incelenmesi gerektiğine inanır. Bu anlamda Abdullah b. Sebe ve Şiiliğe dair çalışmaları önem arz eder. O bu çalışmasıyla Şiiiliğin kökenine dair tartışmaların daha sağlıklı bir zeminde yürütülebilmesi noktasında önemsenmesi gereken tespitlerde bulunmuştur. Ona göre geçmişte yaşanan olaylar anlaşılardan şimdinin ve geleceğin anlaşılması mümkün değildir. Ona göre İslam Mezhepleri Tarihi disiplini, hem metodik açıdan hem de konunun tarihsel arka planının incelenmesi özel olarak Şiiiliğin, genel olarak da İslam düşünce tarihinin aydınlatılabilmesi noktasında en fazla pay sahibi olmayı hak eder. Bu makale Sıddık Korkmaz'ın akademik çalışmaları ve akademik alana katkılarını analitik bir şekilde ele alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sıddık Korkmaz, İslam Mezhepleri Tarihi, Şiiilik, Mâtürîdîlik, Alevilik.

Ömer Faruk
TEBER*

Muzaffer
TAN**

A Consideration on the Academic Studies of Sıddık Korkmaz

Abstract: Sıddık Korkmaz has a remarkable place in the History of Islamic Sects with his research and scholarly studies. Korkmaz has the qualifications of being a versatile scientist with his studies on Shiism, Alawism and al-Mâtürîdisects in the field of History of Islamic Sects, which is his area of expertise. His studies on Islamic Sects, especially Shiism and Mâtürîdism, brought him to the fore in the field of History of Islamic Sects and opened the door to new approaches. Korkmaz argued that each of the Islamic sciences, which have a common source such as the Quran, the Sunnah and the fourteen centuries-old accumulation of Muslims should work in interdisciplinary cooperation to reach authentic knowledge. It is one of his main focus points that the ancient traditions of Islamic thought, which have institutionalized the progress of the Islamic world, should be reinterpreted. He believes that the historical process, especially in the field of Shiism, should be clearly revealed and examined scientifically. In this sense, Abdullah b. Saba and his studies on Shiism are important. With this work, he made some observations that should be taken into consideration in order to carry out the discussions on the origin of Shiism on a healthier ground. According to him, it is not possible to understand the present and the future without understanding the events in the past. According to him, the discipline of History of Islamic Sects deserves to have the highest share in terms of being able to examine the historical background of the subject, both from a methodical point of view, and to enlighten the history of Islamic thought in general and Shiism in particular. This article will analyze Sıddık Korkmaz's academic studies and his contributions to the academic field in an analytical way.

Keywords: Sıddık Korkmaz, History of Islamic Sects, Shiism, Maturidism, Alevism.

* Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı. E-posta: omerfarukteber@akdeniz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3126-3802.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı. E-posta: tanmuzaffer@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0001-69690618.

Giriş

Bu yazıda, ülkemizin alanında önemli bilim adamlarından olup elim bir trafik kazası sonucu erken yaşta aramızdan ayrılan Prof. Dr. Sıddık Korkmaz'ın başta Şîilik, Mâtürîdîlik ve Alevîlik olmak üzere yaptığı çalışmaların akademik anlamda yeri ve önemi ele alınacaktır. Söz konusu çalışmaları geniş bir düşünce yelpazesini ihtiva etmektedir. Korkmaz'ın çalışmalarına bakıldığında İslam düşüncesini bütüncül bir perspektifle anlamaya yönelik çabası hemen dikkat çeker. Şîilik, Mâtürîdîlik, Alevîlik, Kızılbaşlık, Vehhabîlik gibi klasik İslam düşüncesine dair çalışmalarının yanında Müslümanların aktüel sorunlarına çözüm arayışı, modernitenin dayattığı problemler onun üzerinde kafa yorduğu meseleler arasında yer alır. Bu konulardaki araştırmalarında akademik duruşundan taviz vermeyerek meselelere objektif yaklaştığı görülür. Sıddık Korkmaz'ın Türkiye'de fazlasıyla ihtiyaç duyulan akademik hassasiyeti çalışmalarına titizlikle yansıtmış, kendisi toplumun problemlerini görmezlikten gelmeyip sahadaki sorunlara çözüm arayışına girerek farklı ve özgün bir ilim adamı olma kimliğini sergilemiştir.

Aşağıda Sıddık Korkmaz hocanın çalışmaları kendi içinde tasnif edilerek değerlendirilmeye tabi tutulacaktır.

1. Kitaplar

1.1. *Şîa'nın Oluşumu Hz Ali'nin Vasîliği Düşüncesi* İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Eser, üç bölüm, sonuç ve eklerden oluşmuştur. Birinci bölümde Hz. Peygamber'den önce Mekke toplumunun yaşadığı sosyo-kültürel ortamın tahlili yapılmıştır. Burada Şîa ekolünün temel ve kesin bir inanç esası olarak kabul ettiği Ali'nin vasîliği düşüncesini dinî ve akfî kanıtlarla temellendirilmeye çalışılmıştır. Vesayet düşüncesi gibi Şîa için önemli bir konuyu ele aldığı eserde Korkmaz, konunun teorik ve teolojik analizini titiz bir çalışma ile ortaya koymuştur. İkinci bölümde Şîilik araştırmalarının odak noktasını Hz. Ali'nin vasîliği probleminin oluşturduğu vasîlik düşüncesinin Emevîler dönemindeki tezahürleri araştırılmış, bu düşünceyi oluşturan kavramlar açıklanmıştır. Vasîlik düşüncesinin Abbasîler dönemindeki tezahürleri ise izleyen bölümde ele alınmış, tarihsel akış içerisinde vesayet düşüncesinin ilk kez ne zaman oluştuğu ve hangi aşamalardan geçerek olgunlaştığı konu edinilmiştir. Korkmaz, oldukça özgün bir yaklaşımla Emevîler ve ardından gelen Abbasîler dönemlerinde bu düşüncenin izlerini sürmüş, çok değerli sonuçlara referanslarla yer vermiştir. Eserde ayrıca konunun daha iyi anlaşılması bakımından Şîi literatürden bazı önemli seçme metinler eklenmiştir. Bu metinlerin verilerek Şîi resmi inancın bizzat kendi kaynaklarından yansıtılmasının sağlanması, eserde izlenen bilimsel yönleme uygun düşmektedir.

Korkmaz, Müslümanlar için vasilik düşüncesinin yeni bir iddia olmasının ve İslâm'dan sonra Talibî aile fertleri tarafından benimsenmesinin en dikkat çekici kanıtlarından birisinin, câhiliyye dönemi Arap toplumunda da böyle bir zihniyet gelişimin olmaması üzerinde durmuştur. Bu çalışmanın önemli bir yönünü ise Korkmaz'ın vasilik anlayışına meşruiyet kazandırma çabalarını görmesidir. Buna göre yazarın, Hz. Peygamber veya Hz. Ali dönemlerine İslâm öncesinden bir kısım mitolojik hususları taşımak ve bu unsurlara deliller üretmek için vasiliğin teorik temeli ve dini zeminini oluşturmak üzere Kur'ân'dan bazı ayetlerin, metnin bağlamından koparılarak bu düşünceye İslâm'da yer bulma gayretlerinin tespiti dikkate değer bulgulardır.

İslâm düşünce geleneğinin çağdaş araştırmacılar tarafından yorumlanması çabasına bu eseriyle son derece önemli bir katkı sunan Korkmaz, sonuçta Şia için bir inanç unsuru haline gelen vasiliğin tarihsel serencamını ortaya koymuş, bu inanç unsurunun Hz. Ali'nin Peygamberin vefatında üstlenmiş olduğu misyonun bir itikat unsuru olarak Şia mütekellimleri tarafından anakronik bir şekilde imamet anlayışına paralel bir inanç unsuru haline dönüştürülmüş olduğunu tespit etmiştir.

1.2. Alevilik Bektaşilik Geleneği ve İslam İz Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Alevilik ve Bektâşilik konusunda gerek ilk elden kaynaklara dayalı araştırmalar ve gerekse de saha araştırmaları hem akademisyenler ve hem de popüler tarihçiler tarafından oldukça ilgi görüp yayımlanma imkânı bulmuştur. Bu meseleyi ele alan mütevazı çalışmalardan birisi de Sıddık Korkmaz tarafından yapılan 2016 yılında İstanbul'da İz Yayıncılık aracılığı ile bilim dünyasına kazandırılmış olan eserdir. Bu çalışmanın, Korkmaz'ın Alevî-Bektâşî literatürüne girmiş daha önceden yazmış olduğu makale ve sempozyum bildirilerinin bir derlemesi mahiyetinde olduğu söylenebilir. İz yayınlarından çıkan kitapta yalın bir dil üslubu kullanılmış, okuyucu tarafından yorulmadan okunabilen bir özelliğe kavuşturulmuştur. Eser, bir önsöz ve iki bölümden oluşmuş eserin önsözünde Korkmaz, bu derlemeyi yapmaktaki amacının özellikle siyasi çevreler tarafından istismar konusu yapılan Alevilik konusunun akademik çevrelerce öz kaynaklarından istifade edilerek ele alınmasını teklif etmiştir.

Konu İslam mezhepler tarihi alanına girmekle birlikte yaşayan bir inanç sistemi olması bakımından Alevilik-Bektaşilik sosyal bilimler alanında çalışan pek çok akademisyenin ve araştırmacının ilgilendiği çok boyutlu bir tartışma alanıdır. Hocamız, bilimsel yöntemler üzerine inşa edilmiş olan bu eserin Alevilik-Bektaşilik geleneğinin tarihsel ve teolojik alt yapısını incelemiştir.

Kitabın ilk bölümünde öncelikle Türkiye'deki din ve mezhep olgusunun kültürel

zeminini incelemiştir. Bu bölümde Korkmaz, İslam dini açısından mezhepleşme ve mezhebi kimlikler konusuna nasıl yaklaşılması gerektiğine dair metodoloji ortaya koymaya çalışmıştır. Burada ayrıca bilimsel yaklaşımları olumsuz etkileyen mezhepçilik sorununa eleştirel yaklaşmış ve bilimsel yaklaşımın temel ilkelerine dair öneriler geliştirmiştir. Bu doğrultuda da bizatihi anlamı barış olan İslam dininin sevgi, kardeşlik ve saygı kültürü temelinde gönülleri aydınlatan bir din olduğunu vurgulamıştır.

Korkmaz, ikinci bölümde ise Alevilik-Bektaşılık inancının İslam dini ile inanç esasları açısından ilişkisine ayrılmış; Bektâşî geleneğinin temel referanslarından biri olan Hacı Bektaş Velî'nin öğretisinin teolojik analizini yapmıştır. Bu noktada Bektâşilik inanç, ahlak ve kültürünün tamamen İslam'ın temel inanç esaslarına dayandığı gerçeğini klasik akait kitapları ile mukayese yaparak icmalî iman olarak tanımlanan Allah inancı, peygamber sevgisi ve ahiret inancı gibi hususları başarılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Yine geleneğim önemli kaynaklarından biri olan Şeyh Safiyüddin'in *Buyruk* adlı eserini ele almış ve Alevi-Bektaşî inanç sistemi açısından eseri analiz etmiştir. Son bölüm ise Alevilik-Bektaşilik kimliğinin güncel sorunlarına ayrılmıştır. Korkmaz, siyasî yaklaşımlara da konu olan Alevilik-Bektaşiliğin dinsel statüsü, Diyanet, zorunlu din eğitimi, kaynakların tespiti konularını incelemiş ve birlikte yaşamaya dair çözüm önerileri sunmuştur.

1.3. İmam Mâtürîdî ve Mezhep Eleştirileri **İz Yayıncılık, İstanbul, 2017.**

Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik üzerine yapılan çalışmalarda son dönemlerde belirgin bir artış görülmektedir. Konu özellikle Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi alanına girmektedir. Yazar uzmanlık alanına giren ve güncel boyuta sahip olan Mâtürîdîlik konusuna eğilmiştir. Eserde Ehl-i Sünnet ekolünün önemli isimlerinden birisi olan Mâtürîdî'nin, kendi ekolünü savunmak ve diğer ekolleri eleştirmek adına sergilediği çabalar analiz edilmiştir. Mâtürîdî, Mutezile ve Şîîlik başta olmak üzere Ehl-i Sünnet geleneğine bağlı kelamcılar gibi ekolün sürekli mücadele ettiği ekollerden önde gelenleri ile polemik içine girmiştir. Korkmaz, Mâtürîdî'nin diğer ekollere nasıl yaklaştığı ve ne tür eleştiriler yönelttiği üzerinde durmuştur. Bunu yaparken Mâtürîdî'nin kelam alanındaki tanınmış eseri olan *Kitâbü't-Tevhîd*'i temel alarak onun Şîîlik, Mutezile, Selefilik hakkındaki görüşlerini daha doğrusu eleştirilerini analiz etmiştir. Eserde ayrı bölümler halinde Mâtürîdî'nin Şia ve Ehl-i Hadis ekollerine yönelik eleştirileri incelenmiş, düşünürün zihniyet dünyasının temel unsurları tanıtılmış ve bu bilgiler ekseninde Ehl-i Sünnet ekolünün Mâtürîdîlik bağlamında nasıl anlaşılması gerektiğine dair çözüm önerileri sunulmuştur.

Korkmaz, eserinde söylem analizi ve metin incelemesi yöntemlerinin karşılaştırmayı kullanmıştır. Aynı zamanda inançların oluşumda etkili olan bağlam (coğrafya, kültür, siyaset vb.) unsuruna ve tarihsel akışın anlaşılmasına önem vermiştir. Konuyu ele alırken mezhepleri konu alan diğer bir İslami disiplin olan kelim ilminin verilerinden, kadim kelim tartışmalarından ve kavramlarından da yararlanmışır. Ulaştığı sonuçlar Mâtürîdî'nin düşünce dünyasının temel ilke ve değerlerini ve sınırlarını ortaya koyması bakımından son derece açıklayıcı ve ilham vericidir.

1.4. *Nasihatnâme* İz Yayıncılık, 2019

Yazarın Davut Hacizâde ile birlikte gerçekleştirdiği ortak kitap çalışmasıdır. Eser Ehl-i Sünnet ekolünün önemli temsilcilerinden Mâtürîdî'ye nispet edilen ve ahlâkî öğütlerinden oluşan bir çalışmadır. Farsça aslından tercüme edilen eserin orijinal adı *Pendnâme*'dir. Kitabın girişinde eser hakkında bilgiler verilmiş, eserin baskıları ve Mâtürîdî'ye aidiyeti konusunda ileri sürülen görüşler değerlendirilmiştir. Ardından on bölüm halinde yazılmış olan eserin aslı ve Türkçe çevirisi verilmiştir.

1.5. *Tarihin Tahrifi İbn Sebe Meselesi* Araştırma Yayınları, 2016.

İbn Sebe ve Sebeiyye, Şîlik araştırmalarında en temel konular arasında yer almaktadır. Şia'nın doğuşu ve temel inançlarının oluşup gelişmesinde en çok gönderme yapılan isim İbn Sebe'dir. Bu gizemli kişiliğe nispetle de Sebeiyye adında bir akımın varlığında da mezhepler tarihi eserlerinde söz edilmektedir. Korkmaz, bu konuya yoğunlaştığı eserinde öncelikle tarihsel bilgilere dayanarak İbn Sebe'nin portresini ve faaliyetlerini ortaya koymuş, ardından onun hakkında öne sürülen görüşlerin eleştirel bir değerlendirmesini yapmıştır. İslam toplumunda ilk kaotik olayların ortaya çıkmasında ve Şî görüşlerin oluşmasında ona atfedilen rolü sorgulayarak tarih felsefesi açısından değerlendirmeler yapmıştır. İbn Sebe figürünün abartılmasının İslam tarihinde yaşanan ilk krizlerin ve özeld de Şîlik ekolünün gelişmesinin anlaşılmasında oynadığı yanıltıcı etkilere dikkat çekmiş, daha gerçekçi bir tarih okumasının gerekliliğini öne sürmüştür.

1.6. *Küreselleşme ve Dinî Değerler* Eski Yeni Yayınları, Ankara, 2019.

Korkmaz, bu eserinde küreselleşen dünyada dinî değerlerin durumunu ve dinî kimliklerin yaşadığı sorunları incelemiştir. Kitapta tarih boyunca ve günümüzde

İslam'daki farklılaşmaları ve bu farklı din anlayışlarını kimlik, mezhep ve siyaset kavramları ekseninde ele alınmış, değer kavramı ve değer sorunları üzerinde durulmuş, beklentiler, gerçekler ve uyumsuzluklar tartışılmıştır. Avrupa'da İslam'ın temsili ve kültür-medeniyet ilişkilerinin incelendiği bölümde kültür-medeniyet kavramları arasındaki ilişki ve farklılıklar analiz edilmiştir. Ayrıca İslamofobi, kadın, diğer dinlerle ilişkiler gibi aktüel konular tartışılmıştır. Korkmaz, İslamofobi konusuna içsel ve dışsal etkenler bağlamında yaklaşmış, kadın ve aile, diğer dinlerle ilişkiler konusunda yaşanan sorunların salt dinsel açıdan ele alınmasına karşı çıkararak kültürel boyuta dikkat çekmiştir. Türkiye bağlamında kimlik ve değerlerin incelendiği bölümde dinî grup ve cemaatler, şehir kültürü, geçmiş ve gelecek arasındaki ilişkiler üzerinden dinî değerler ve kimlik konusu tartışılmıştır. Son bölümde ise daha çok çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu bağlamda peygamberin algılanmasına dair yaklaşımlar, peygamberin farklı açılardan temsil ettiği etik ve sosyal değerler, üstlendiği roller ve tüm bunlardan ortaya çıkan değerler temellendirilmeye çalışılmıştır. Son olarak dinsel ayrışmalarla baş etme bağlamında dinî ayrışmaların kaçınılmaz olduğu ancak bunun toplumsal ve bireysel açılardan yıkıcı olmasının önüne geçmek için dinin anlam ve amacının nasıl algılanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

1.7. Karizma Dindarlığı-Şiilik Üzerine Araştırmalar Fecr Yayınevi, 2019.

Korkmaz'ın Şiilik üzerine yazdığı ve kitap olarak yayınlanan bir çalışmasıdır. Eserde kuruluşu, kökenleri, gelişimi ve yapısal dönüşümü açılarından Şiilik ekolü analiz edilmiştir. Birinci bölümde Şia'nın kuruluşuna dair genel geçer iddialar arasında yer alan ortak bir figür olan Abdullah İbn Sebe üzerinde yoğunlaşmıştır. Şiî ve Sünnî kaynaklarda İbn Sebe'ye dair bilgiler ve yaklaşımlar ayrı ayrı ele alınmış, tarihsel ve teolojik açılardan İbn Sebe ve ona atfedilen olumlu-olumsuz nitelikler tartışılmıştır. Eserin ikinci bölümü, Şia mezhebinin teşekkül dönemi hakkında bilgi veren makalelerden oluşmaktadır. Şia açısından önemli bir metin olan ve Hz. Ali'nin hikmet, söz, nasihat ve konuşmalarının derlendiği *Nehcu'l-Belâğa* adlı eseri, otantikliği ve içeriği açısından incelenmiştir. Bölümde yer alan bir ve ikinci başlıklar en genel anlamda bu eser üzerinde yoğunlaşmış, üçüncü başlık ise mezhep açısından saygın bir karakter olan Veysel Karanî'yi konu edinmiştir. Böyle bir şahsiyetin gerçekten var olup olmadığı bir yana Şiilik açısından nasıl algılandığı konusu araştırılmıştır. Kitabın üçüncü bölümü, İmâmiyye ile birlikte Şiî mezheplerin diğer mezheplere nasıl baktıklarını, daha ağırlıklı olarak da diğer mezheplerin Şia'yı nasıl algıladığı incelenmiştir. Ehl-i Sünnet'in kendi adıyla anılan önemli bir kolunun kurucusu olan İmam Mâtürîdî'nin bu mezhebe yöneltmiş olduğu eleştiriler, bölümün birinci başlığını oluşturmaktadır. Ehl-i Sünnet'in diğer ekolü Eşarîliğin kurucu

figürü İmam Eş'arî'nin Şia'ya bakışı bölümün ikinci konusudur. Türkiye'de İlahiyat Fakültelerinin kuruluşunda emeği geçen Muhammed TavîT Tancî'nin Şîlik hakkındaki değerlendirmeleri ise bölümün üçüncü başlığında yer almaktadır. Konuların akışı bakımından Şîliğin İslam düşüncesi içindeki yerini konu alan çalışmalar, dördüncü bölümde değerlendirilmiştir. Mezhep kavramı üzerinde durulmuş, mezhep kavramına yönelik yaklaşımlar incelenmiş, mezhepsizlik söylemi tartışılmış ve Şîliğin siyaset anlayışı incelenmiştir.

2. Makaleleri

Sıddık Korkmaz'ın uzmanlık alanı ile ilgili özgün makale çalışmaları pek çok ilmi dergide, popüler nitelikte yayınlanan mecmualarda yer almıştır. Konularına göre incelendiğinde, İslâm Mezhepleri Tarihi ve Kelam alanı ile ilgili olan insan fiillerinin yaratılması hakkında Anadolu coğrafyasında okutulan ve Matürîdî bakış açısı ile yazılan bir risalenin incelenmesi, Said Nursî'nin selef anlayışı ve Vehhâbilik eleştirisi, Alevî-Bektaşî geleneğinin temel referansları arasında sayılan Şeyh Safiyüddin Buyruğu'nun teolojik açıdan içerik analizi, Matürîdî öğreti ile Ahmet Yesevî düşüncesi arasındaki ilişkilerin araştırılması, yine Alevî-Bektaşî düşüncesinin temel figürü olan Hacı Bektaş Velî'nin öğretisindeki inanç öğelerinin incelenmesi, ayrıca İngilizce olarak İbn Sebe ve tarihsel-teolojik imajı üzerine değerlendirme çalışmalarının öne çıktığı görülmektedir.

Sıddık Korkmaz makalelerinde genellikle İslâm Mezhepleri Tarihi ve çağdaş dini akımlar ile ilgili tematik alanlara yoğunlaşmış, ilahiyat bağlamında özellikle de günümüzde islâmîyât problematiği içerisinde ele alınan ve aynı zamanda da geleneksel literatürde yer alan konuları, yapısal, mukayeseli ve eleştirel yaklaşımlarla ele almıştır. Aşağıda ulusal ve uluslararası dergilerde Türkçe ve İngilizce yayımlanan makaleleri tarihsel kronoloji ile verilmiştir:

"İmam Ebû Mansûr el-Mâtürîdî'nin Hayatı ve Eserleri", *Dinî Araştırmalar*, IV/10, s. 89-120. (2001).

"İslâm Mezhepleri Tarihinde Metodoloji Problemi Toplantısı Üzerine", *Dinî Araştırmalar*, VI/18, s. 285-292, (2004).

"Said Nursî'nin Selef Anlayışı ve Vehhâbilik Eleştirisi", *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]*, IX/3, s. 277-292, (2009).

"Two Images of Ibn Saba in the Historical and Heresiographical Literature", *Journal of Islamic Research*, 3(1), 243-262. (2010).

"Şeyh Safiyeddin Erdebilî Buyruğu'nun Muhtevası Üzerine Bir İnceleme", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, II/1, s. 101-113, (2009).

"Hacı Bektaş Öğretisinde İtikadî Unsurların Menşei". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S.59, 119-134. (2011).

"Erken Dönem Şia'sı Nasıl Mezhebe Dönüştü", *Istem, İslâm San'at, Tarih*,

Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi, IX/18, s. 289-3119, (2011).

et-Tancî, Muhammed b. Tavî't, "Abû Mansûr Al-Mâtürîdî", Metini Düzenleyen – Siddik Korkmaz, *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, , cilt: IV/1- [Muhammed b. Tavî't et-Tancî özel sayısı], s. 355-368. (2011).

"Manifestation of the Concept of Secterianism in the Understanding of Islam", *Vestnik Ujno-Kazahstanskogo Gorudarstvennogo Pedagogicheskogo Instituta Naučno-Pedagogičesky Jurnal*, 2(8), 87-92. (2016).

"Maturidi Öğretisinin Yesevi Süfiliğindeki Yansımaları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Arastırma Dergisi*, (84), 47-61.(2017).

"Şeyh Safiyeddin Erdebilî Buyruğu'nun Muhtevası Üzerine Bir İnceleme", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, , cilt: II, sayı: 1, s. 101-113, (2009).

"İnsan Fiillerinin Yaratılması Problemi - Kullanın Fiilleri ve Yedi Mezhep Risalesi", - *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]*, sayı: 41, s. 15-37, (2016).

3. Bildirileri

Siddik Hocamızın ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara katılarak sözlü sunumlar yaptığı görülmektedir. Hanefî ekolde Eş'arî eleştirisi, Matürîdî düşüncenin Yesevîlik üzerindeki etkileri, Ebu Hanife'nin görüşlerinin Yesevîliğe yansımaları, Mâtürîdî'nin Şiilik eleştirisi, Matürîdî'nin bilgi teorisi ve duyular konusundaki yaklaşımı, Türkiye'de İlahiyat eğitim ve sorunları konularında yaptığı bildiri sunumlarıyla bilimsel birikimini paylaşmış ve bilime katkı sağlamıştır.

"İmam Matürîdî'nin Şia'ya Yönelttiği Eleştiriler", *Büyük Türk Bilgini İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdilik -Milletlerarası Tartışmalı İlimi Toplantı-*, 22-24 Mayıs 2009 -, s. 275-301, *İstanbul* (2012).

"Selçuklu İslam Anlayışına Kaynaklık Eden İmam Mâtürîdî'nin Ehl-i Hadis'e Yönelttiği Eleştiriler", *II. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu Selçuklularda Bilim ve Düşünce (19-21 Ekim 2011 Konya)*, , cilt: II, s. 415-426, *Konya* (2013).

Korkmaz, lisans ve lisansüstü düzeyde gerçekleştirdiği akademik çalışmaları ile (ders verme, danışmanlık) eğitime katkı sağlamış, doçent ve profesör unvanı aldıktan sonra da akademik çalışmalarına istikrarlı biçimde devam etmiş ve yayınlar yapmıştır.

4. Danışmanı Olduğu Yüksek Lisans Tezleri

Abdoulaye Binate, *Fildişi Sahili'nde Mâlikî Mezhebinin Yayılması*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2020.

- Elif Pınarcık, *Nurettin Topçu'nun Din, Ahlâk ve Siyâset Anlayışı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Rubeysa Balcı, *İbnü'r-Râvendî'nin dinî ve mezhebî görüşleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- İsmail Çevik, *XII.-XIII. yüzyıllarda Maturidiliğin Irak, Suriye ve Anadolu'da Yayılışı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Siddika Yılmaz, *İslamofobinin Yükselmesinde Aşırı İslamî Grupların Yeri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Yasemin Demirel, *Hatay - Samandağ Özelinde Nusayrilik ve Ziyaret Kültürü*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Fatma Akbaş, *Hicrî İlk İki Yüzyılda Siyâsî, İtikâdî İslam Mezhepleri ve Coğrafi Dağılımı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Mehmet Boğdı, *İmam Rabbani'nin Şîa Eleştirisi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015.
- Ali Hançer, *Erken Dönem İslam Tarihinde İktisadi Olaylar ve Mevâlinin Mezheplerin Oluşumuna Etkisi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2013.
- Muhammet Sami Demirci, *Hicri V-VI. Yüzyıllarda Mâverâünnehir'de Yaşamış Mâturîdî Âlimlerin Mâturîdilik İçindeki Yeri ve Görüşleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012.
- Abdulghani Aydın, *Afganistan'da Taliban Hareketinin Ortaya Çıkışı Ve Mezhebi Görüşleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010.
- Emin Selek, *Mevlana'nın Mesnevî'sinde İslâm Mezhepleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012.

Sonuç

İslâm düşünce geleneğinin çağdaş araştırmacılar tarafından yorumlanması çabasına eserleriyle son derece önemli bir katkı sunan Korkmaz, sonuçta Şîa için bir inanç unsuru haline gelen vasilîğin tarihsel serencamını ortaya koymuş, bu inanç unsurunun Hz. Ali'nin Peygamberin vefatında üstlenmiş olduğu misyonun bir itikat unsuru olarak Şîa mütekellimleri tarafından anakronik bir şekilde imamet anlayışına paralel bir inanç unsuru haline dönüştürülmüş olduğunu tespit etmiştir.

Aynı zamanda inançların oluşumunda etkili olan bağlam (coğrafya, kültür, siyaset) unsuruna ve tarihsel akışın anlaşılmasına önem göstermiştir. Konusunu ele alırken mezhepleri konu alan diğer bir İslami disiplin olan kelim ilimin verilerinden, kadim kelim tartışmalarından ve kavramlarından da yararlanmıştır. Ulaştığı sonuçlar

Mâtürîdî'nin düşünce dünyasının temel ilke ve değerlerini ve sınırlarını ortaya koyması bakımından son derece açıklayıcı ve ilham vericidir.

Siddık Korkmaz makalelerinde genellikle İslâm Mezhepleri Tarihi ve çağdaş dini akımlar ile ilgili tematik alanlara yoğunlaşmış, ilahiyat bağlamında özellikle de günümüzde islâmîyât problematiği içerisinde ele alınan ve aynı zamanda da geleneksel literatürde yer alan konuları, yapısal, mukayeseli ve eleştirel yaklaşımlarla ele almıştır.

Kaynakça

- Korkmaz, Siddık, *Şîa'nın Oluşumu Hz Ali'nin Vasîliği Düşüncesi*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Korkmaz, Siddık, *Alevilik Bektaşilik Geleneği ve İslam*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- Korkmaz, Siddık, *İmam Mâtürîdî ve Mezhep Eleştirileri*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Korkmaz, Siddık, *Nasihatnâme*, İz Yayıncılık, 2019.
- Korkmaz, Siddık, *Tarihin Tahrifi İbn Sebe Meselesi*, Araştırma Yayınları, 2016.
- Korkmaz, Siddık, *Küreselleşme ve Dinî Değerler*, Eski Yeni Yayınları, Ankara, 2019.
- Korkmaz, Siddık, *Karizma Dindarlığı-Şiiilik Üzerine Araştırmalar*, Fecr Yayınevi, 2019.
- Korkmaz, Siddık, "İslâm Mezhepleri Tarihinde Metodoloji Problemi Toplantısı Üzerine", *Dinî Araştırmalar*, VI/18, s. 285-292, (2004).
- Korkmaz, Siddık, "Said Nursî'nin Selef Anlayışı ve Vehhâbîlik Eleştirisi", *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]*, IX/3, s. 277-292, (2009).
- Korkmaz, Siddık, "Two Images of Ibn Saba in the Historical and Heresiographical Literature", *Journal of Islamic Research*, 3(1), 243-262. (2010).
- Korkmaz, Siddık, "Şeyh Safiyyeddin Erdebilî Buyruğu'nun Muhtevası Üzerine Bir İnceleme", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, II/1, s. 101-113, (2009).
- Korkmaz, Siddık, "Hacı Bektaş Öğretisinde İtikadî Unsurların Menşei". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Arastırma Dergisi*, S.59, 119-134. (2011).
- Korkmaz, Siddık, "Erken Dönem Şîa'sı Nasıl Mezhebe Dönüştü", *Istem, İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Müsikîsi Dergisi*, IX/18, s. 289-3119, (2011).
- Korkmaz, Siddık, et-Tancî, Muhammed b. Tavî, "Abû Mansûr Al-Mâtürîdî", Metini Düzenleyen –Siddık Korkmaz, *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, cilt: IV/1- [Muhammed b. Tavî et-Tancî özel sayısı], s. 355-368. (2011).
- Korkmaz, Siddık, "Manifestation of the Concept of Sectarism in the Understanding of Islam", *Vestnik Ujno-Kazahstanskogo Gorudarstvennogo Pedagogicheskogo Instituta Nauçno-Pedagogičesky Jurnal*, 2(8), 87-92. (2016).
- Korkmaz, Siddık, "Maturidi Öğretisinin Yesevi Sûfiliğindeki Yansımaları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Arastırma Dergisi*, (84), 47-61.(2017).
- Korkmaz, Siddık, "Şeyh Safiyyeddin Erdebilî Buyruğu'nun Muhtevası Üzerine Bir İnceleme", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, , cilt: II, sayı: 1, s. 101-113, (2009).

- Korkmaz, Siddik, “İnsan Fiillerinin Yaratılması Problemi - Kullanın Fiilleri ve Yedi Mezhep Risalesi”, - *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]*, sayı: 41, s. 15-37, (2016).
- Korkmaz, Siddik, “İmam Matüridi'nin Şia'ya Yönelttiği Eleştiriler”, *Büyük Türk Bilgini İmam Matüridi ve Matüridilik -Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı-, 22-24 Mayıs 2009 -*, s. 275-301, *İstanbul* (2012).
- Korkmaz, Siddik, “Selçuklu İslam Anlayışına Kaynaklık Eden İmam Maturidî'nin Ehl-i Hadis'e Yönelttiği Eleştiriler”, *II. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu Selçuklularda Bilim ve Düşünce (19-21 Ekim 2011 Konya)*, , cilt: II, s. 415-426, *Konya* (2013)

